

İSLÂM FELSEFESİ ARAŞTIRMALARI-1

Editör

Prof. Dr. Ali Kürşat TURGUT

Yazarlar

Dr. Mehmet DUGAN

Fatma ÇİFTÇİ

Dr. Fırat ÇELEBİ

Fahrettin KOÇ

Şefika AVCI

Feyza Nur ÇINAR

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1455

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

Eskiyeni Yayınları

Yayın No | Publication Number: 270

Kitap Adı: İslâm Felsefesi Araştırmaları-1

Book Title (English): Studies in Islamic Philosophy-1

ISBN: 978-625-6781-83-2

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786256781832

Editör | Editor: Ali Kürşat TURGUT orcid.org/0000-0002-4336-8732

Yazarlar | Authors: Mehmet DUGAN | orcid.org/0000-0002-9745-4249

Fatma ÇİFTÇİ | orcid.org/0000-0002-9085-8208

Fırat ÇELEBİ | orcid.org/0000-0002-0770-0611

Fahrettin KOÇ | orcid.org/0009-0007-4320-2680

Şefika AVCI | orcid.org/0009-0000-0958-4426

Feyza Nur ÇINAR | orcid.org/0000-0002-4751-9278

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Editorial

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 200

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2024

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HPDC | İslam felsefesi | Islamic philosophy

BISAC: PHI026000 | İslam Felsefesi | Philosophy / Islamic

THEMA: QRAJ | İslam felsefesi | Islamic philosophy

LC: B741 | İslam Felsefesi | Islamic Philosophy

Atf Bilgisi | Cite as: Turgut, Ali Kürşat (ed.). *İslâm Felsefesi Araştırmaları-1-*

Ankara: Eskiyeni Yayınları, 2024.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

İSLÂM FELSEFESİ ARAŞTIRMALARI-1

Editör

Prof. Dr. Ali Kürşat TURGUT

Yazarlar

Dr. Mehmet DUGAN

Fatma ÇİFTÇİ

Dr. Fırat ÇELEBİ

Fahrettin KOÇ

Şefika AVCI

Feyza Nur ÇINAR

Ankara 2024

Editör Hakkında/About the Editor

Ali Kürşat TURGUT

Ali Kürşat Turgut 1975 yılında Adana'da doğdu. 1993 yılında İmam-Hatip Lisesinden, 1999'da ise Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakülte'sinden mezun oldu. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kelâm Anabilim Dalı'nda hazırlamış olduğu "Muhammed İkbâl'de İlahi Bilgi" başlıklı teziyle 2004 yılında yüksek lisansını tamamladı. 2011'de Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kelâm Anabilim Dalı'nda hazırladığı "İbn Nefis'te İnsanın Zihinsel Tekâmülü" adlı teziyle doktor unvanını aldı. Turgut, 2016 yılında Doçent, 2022 yılında da Profesör unvanını aldı. O, hâlen Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Felsefesi Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Yayınlanmış pek çok kitap ve makalesi vardır.

Ali Kürşat Turgut was born in Adana in 1975. In 1993 he served at Religious College and in 1999 he completed his studies in Theology at Uludag University. In 2004 he completed his Master's thesis titled "Muhammed Ikbals's Divine Knowledge" at the Cukurova University Institute of Social Studies branch of Dialectic Theology Studies. In March 2011 he completed his thesis titled "The Perfection of Mankind's Consciousness according to Ibn Nefis" at the University of Ankara Institute of Social Studies branch of Dialectic Theology Studies. Turgut received the title of Associate Professor in 2016 and Professor in 2022. He currently works as a lecturer at Akdeniz University, Faculty of Theology, Department of Islamic Philosophy. He has many academic publications such books and articles.

Yazarlar Hakkında/About the Authors

Mehmet DUGAN

1989 yılında İsviçre’de doğdu. Akdeniz Üniversitesi Arkeoloji bölümünden lisans ve Eski Yunan Dili ve Edebiyatı bölümünden yandal dereceleri ile mezun oldu. 2020 yılında Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalında “İlimler Tasnifi Geleneğinde Müziğin Yeri ve Önemi” adlı tezi ile yüksek lisans derecesini aldı. 2024 yılında ise Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalında “İbn Rüşd’ün 13. Yüzyıl Skolastik Düşüncesine Etkisi” adlı teziyle doktorasını tamamladı.

Born in Switzerland in 1989. He holds a bachelor’s degree in Archaeology from Akdeniz University with a minor in Ancient Greek Language and Literature. In 2020, he completed his master’s degree in Philosophy and Religious Studies in Akdeniz University with thesis titled “The Place of Music and Its Importance in the Tradition of Classification of Sciences”. After that, he also completed his PhD at the same university and department in 2024 with thesis titled “Averroes’ Influence on 13th Century Scholastic Thought”.

Fatma ÇİFTÇİ

2018 yılında İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi İslâm ve Din Bilimleri bölümünden mezun oldu. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde “Hacı Paşa ve *Hâşiye alâ Levâmî'l-Esrâr Fî Şerh-i Metâlii'l-envâr* Adlı Eseri Çerçevesinde Mantık Anlayışı” isimli mantık çalışmasıyla yüksek lisans tezini (2022) tamamladı. Halen Akdeniz Üniversitesinde Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalında doktora yapmaktadır. Çalışmaları İslâm felsefesi ve bu alandaki yazma eserler üzerine yoğunlaşmıştır.

She graduated from İstanbul 29 Mayıs University in Department of Islamic and Religious Sciences in 2018. She completed her master’s degree at Akdeniz University Institute of Social Sciences with her logic study titled “Hadji Pasha and his Understanding of Logic in the Framework of his Work Named *Hâşiye alâ Levâmî'l-Esrâr Fî Şerh-i Metâlii'l-envâr*.” She is currently a PhD candidate in the field of Philosophy and Religious Sciences at Akdeniz University. Her studies are focused on Islamic philosophy and manuscripts in this field.

Fırat ÇELEBİ

1992 yılında Eskişehir'de dünyaya geldi. 2014 yılında Anadolu Üniversitesi Felsefe Bölümünü ve 2016 yılında Akdeniz Üniversitesi Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümünü tamamladı. 2018 yılında "Origenes ve İbn Sina'da Kötülük Problemi" adlı yüksek lisans teziyle Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalında yüksek lisansını tamamladı. 2022 yılında "İbn Cebir'in Felsefi Sistemi ve Skolastik Düşünceye Etkisi" adlı teziyle Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalında doktoraasını tamamladı. 2024 yılında İngiltere'de Oxford Üniversitesi'nde doktora sonrası araştırmasını tamamladı.

Born in Eskişehir in 1992. He completed his bachelor's degree in Philosophy at Anadolu University in 2014 and Ancient Languages and Cultures at Akdeniz University in 2016. He earned his master's degree from Akdeniz University's Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Studies in 2018 with his thesis titled "The Problem of Evil in Origen and Avicenna." He completed his PhD at the same department in 2022 with his dissertation titled "Ibn Gabirol's Philosophical System and Its Influence on Scholastic Thought." In 2024, he completed his postdoctoral research at the University of Oxford, United Kingdom.

Fahrettin KOÇ

1979 Antalya, Korkuteli doğumludur. 1996 yılında Korkuteli İmam Hatip Lisesinden, 2001 yılında da Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. 2010 yılında aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din Felsefesi ABD'de "Değerler Açısından Sezai Karakoç; Ahlak ve Sanat Örneği" adlı tezi ile Yüksek Lisansını tamamladı. Bu tez çalışmasından sonra Sezai Karakoç'un Ahlak ve Sanat Anlayışı adlı kitabı yayınlandı. 2022 yılında başladığı Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enst. Felsefe ve Din Bilimleri İslam Felsefesi ABD'de doktora çalışmasına "Fahreddin er-Râzî Düşüncesinde Tanrı-Âlem İlişkisi" adlı doktora tezi ile devam etmektedir. 2004 yılında MEB bünyesinde DİKAB Öğretmeni olarak başladığı devlet memurluğuna çeşitli illerde öğretmenlik ve okul yöneticiliği yaparak devam etti. Halen bir okulda Okul Müdürü olarak görev yapmakta olan Koç, evli ve iki çocuk babasıdır.

He was born in 1979 in Korkuteli, Antalya. In 1996, he graduated from Korkuteli Imam Hatip High School and in 2001, he graduated from Selçuk University Faculty of Theology. He completed his master's degree at the

same university in 2010 with his thesis titled “In Terms of Values Sezai Karakoç (Morality and Art Case)”. After this thesis, his book titled *Sezai Karakoç'un Ahlak ve Sanat Anlayışı* was published. In 2022, he started his doctoral studies at Akdeniz University Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Sciences with his doctoral thesis titled “God-Cosmos Relationship in the Thought of Fahreddin al-Râzi”. He started his profession as a religious culture and moral knowledge teacher in the Ministry of National Education in 2004. Currently working as a school principal in a school, Koç is married and has two children.

Şefika AVCI

2000 yılında Antalya'da doğdu. 2023 yılında Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Halen Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitime devam etmektedir.

Born in Antalya in 2000. She graduated from Akdeniz University Faculty of Theology in 2023. She is currently continuing her master's degree at Akdeniz University Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Studies.

Feyza Nur ÇINAR

Feyza Nur ÇINAR, 2018 yılında Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Akabinde aynı üniversitede Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. Eğitimini “Fazlur Rahman'da Din-Felsefe İlişkisi” başlıklı teziyle tamamladı. Kendisi halen aynı bölümde doktora eğitimine devam etmektedir.

Feyza Nur ÇINAR graduated from Akdeniz University Faculty of Theology in 2018. Then she began her master's degree in the Department of Philosophy and Religious Sciences at the same university. She completed her education with her thesis titled “Relationship between Religion and Philosophy in Fazlur Rahman”. She is currently continuing her doctorate in the same department.

Kitap Hakkında

İslâm Felsefesi Araştırmaları-1

İslâm felsefesinin tüm alanlarını kapsayan çalışmalar için yeni bir kaynak olması amacıyla hayata geçirilen “İslâm Felsefesi Araştırmaları” dizisinin ilk kitabı olan *İslâm Felsefesi Araştırmaları-1* başlıklı bu çalışma mezkûr alanda her biri farklı konuları değerlendiren 6 makaleden oluşmaktadır. Kronolojik sıra takip edilerek yapılan tertipte birinci makale Dr. Mehmet Dugan’ın “Hârezmî’nin Mantık ve Matematik İlimlerine Dair Görüşleri” başlığını taşımaktadır. Yazar, Harezmi’nin *Mefâtihu’l-Ulûm* adlı eseri temele alarak onun matematik ve mantık ilimleri hakkındaki görüşlerini değerlendirmiştir. Fatma Çiftçi’nin kaleme aldığı ikinci makalenin başlığı ise “İslâm Düşüncesinde Felsefî Roman Geleneği: Salâmân ile Absâl Adlı Hikâye Örneği”dir. Araştırmacı bu çalışmada İslâm düşüncesinde felsefî-sembolik roman geleneğinin öncüsü İbn Sînâ’nın *Salâmân ile Absâl* adlı risalesini tahlile tâbi tutmaktadır. Yazar bu çalışmada öncelikle adı geçen risâlenin İbn Sînâ’ya aidiyetini tartışmakta daha sonra da bu hikâyenin kökenine dair iddiaları irdelemektedir. Dr. Fırat Çelebi “İbn Cebiro’l’ün *İslâhu’l-Ahlâk* Adlı Eserinde Galenosçu Düşüncenin Yansımaları” isimli üçüncü makalede Yahudî filozof İbn Cebiro’l’ün *İslâhu’l-Ahlâk* adlı meşhur eserini tahlile tâbi tutarak bu eserde Galenosçu fikirlerin etkisinin boyutlarını ele almaktadır. Dördüncü makale ise Fahrettin Koç’un “Sadreddin Konevî Düşüncesinde Sevgi” başlıklı çalışmasıdır. İbn Arabî’nin öncülüğünü yaptığı İrfan Ekolü’nün en önemli temsilcilerinden olan Sadreddin Konevî’nin sevgi düşüncesini değerlendiren yazar, bu çalışmada Konevî’nin sevgiyi muhabbet, rıza, adalet, rahmet, ülfet ve hevâ gibi terimlerle irtibatlı olarak ele aldığını vurgular. Daha sonra da düşünürün Tanrı’nın yaratılmışlara dönük sevgisinin mâhiyeti değerlendirir. Şefika Avcı’nın kaleme aldığı beşinci makale “Şehbenderzâde

Filibeli Ahmed Hilmi'nin Ruh Anlayışı" başlığını taşıyor olup yazar bu çalışmasında düşünürün hayatına kısaca yer verdikten sonra onun *İlm-i Ahvâl-i Rûh* adlı eserinden hareketle ruh-nefs ve ilintili konular hakkındaki görüşlerini değerlendirmektedir. Kitabın altıncı makalesi ise Feyza Nur Çınar'ın "Fazlur Rahman'da Din-Felsefe İlişkisi Açısından Hakikatin Birliği" başlıklı çalışmasıdır. Çınar, bu yazısında Fazlur Rahman özelinde felsefe-din ilişkisini ele alırken hakikatin birliği tezini öne çıkarır ve düşünürün bu hususu nasıl değerlendirdiğine dikkat çeker.

Anahtar Kelimeler: Hârezmî, *Mefâtihu'l-ʿulûm*, Mantık, Matematik, İlimler Tasnifi, *Salâmân ve Absâl*, Felsefî Roman, Alegori, İbn Sînâ, Huneyn bin İshak, İbn Cebriol, *İslâhu'l-ahlâk*, Galenos, Ahlak, Ahlât-ı Erbaa, Sadreddin Konevî, Sevgi, Merhamet, İnâyet, İlahî Aşk, Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, Psikoloji, Fizyoloji, Ruh, Zekâ, Fazlur Rahman, Din, Felsefe, Hakikatin Birliği, Bilgi, Vahiy, Akıl.

About the Book

Studies in Islamic Philosophy-1

The first book of the Studies in Islamic Philosophy series, which was launched to be a new source for studies covering all fields of Islamic philosophy, is titled *Studies in Islamic Philosophy-1* and consists of 6 articles, each of which discusses different topics in the field. The first article in the chronological order is titled “al-Khuwārizmī’s Views on the Sciences of Logic and Mathematics” by Dr. Mehmet Dugan. The author evaluates al-Khuwārizmī’s views on the sciences of mathematics and logic based on his work entitled *Mefāīhu al-Ulūm*. The title of the second article written by Fatma Çiftçi is “The Philosophical Novel Tradition in Islamic Thought: The Example of the Story of Salāmān and Absāl”. The author analyses Ibn Sīnā’s treatise *Salāmān and Absāl*, the pioneer of the philosophical-symbolic novel tradition in Islamic thought. First, the authorship of Ibn Sīnā’s treatise is discussed, and then the claims about the origin of this story are analyzed. In the third article, Dr. Firat Çelebi, in his article titled “Reflections of Galenian Thought in Ibn Gabirol’s *Islāh al-akhlāq*”, analyses the famous work of the Jewish philosopher Ibn Gabirol titled *Islāh al-akhlāq* and discusses the extent of the influence of Galenian ideas in this work. The fourth article is Fahrettin Koç’s study titled “Love in the Thought of Sadr al-Dīn al-Qūnawī”. The author evaluates the idea of love in the thought of Sadr al-Dīn al-Qūnawī, one of the most important representatives of the school of Irfan pioneered by Ibn ‘Arabī. Then, the essence of God’s love towards creatures is evaluated. The fifth article written by Şefika Avcı is titled “Şehbenderzāde Filibeli Ahmed Hilmi’s Understanding of the Soul”. After briefly discussing his life, the author evaluates his views on spirit-soul and related issues based on his work *İlm-i Ahvāl-i Rûh*. The sixth article of the book is Feyza Nur

Çınar's study titled "The Unity of Truth in terms of Religion-Philosophy Relationship in Fazlur Rahman". In this article, Çınar emphasizes the thesis of the unity of truth when dealing with the relationship between philosophy and religion in Fazlur Rahman and draws attention to how the thinker evaluates this issue.

Keywords: al-Khuwārizmī, *Mafātih al-ʿUlūm*, Logic, Mathematics, Classification of Sciences, *Salāmān and Absāl*, Philosophical Novels, Allegory, Avicenna, Hunayn ibn Ishaq, Avicenna, *Islāh al-akhlāq*, Galen, Ethics, The Four Humours, Sadr al-Din al-Qunawi, Love, Mercy, Providence, Divine Love, Ahmed Hilmi of Filibe, Psychology, Physiology, Psyche, Intelligence, Fazlur Rahman, Religion, Philosophy, Unity of Truth, Knowledge, Revelation, Reason.

ÖN SÖZ

Antikçağdan günümüze felsefe bir çatı ilim olarak tıptan matematiğe metafizikten ahlaka birçok disiplini bünyesinde barındırmıştır. Felsefe geniş bir yelpazede bu kadar çeşitli ilmi kendi altında toplarken söz konusu sahaların birbiriyle de irtibatlı olduğunu ima etmiştir. Aristoteles ile sistemli bir şekle bürünen ilimleri sınıflandırmada da bu gayenin yani disiplinler arasındaki ilişkiyi ortaya koyma düşüncesinin, XIX veya XX. yüzyıla kadar devam ettiği söylenebilir.

Orta Çağ'da Müslümanlar kendi kutsal kitaplarından almış oldukları ilhamla kapsamlı bir ilmî faaliyete girişmişlerdir. Bir yandan kendi kaynaklarından -Kur'an ve Hadis- hareketle dinî ilimleri oluştururlarken diğer yandan yabancı milletler ve onların elinde bulunan eserlerle karşılaşmalarının neticesinde aklî veya felsefî ilimleri de öğrenmeye ve öğretmeye başlamışlardır. Müslümanların hâkim olduğu coğrafyada yoğun bir şekilde yapılan bilimsel faaliyetler sadece kendilerine has olmayıp her milletten veya dinden düşünürlerin de ilmî çalışmalarını yapma imkânı buldukları görülmektedir. Özellikle 9. asırdan itibaren bu hâkimiyet alanında Müslüman, Hristiyan, Yahûdî veya pagan olması fark etmeksizin düşünürlerin yapmış oldukları mezkûr katkının neticesinde İslâm felsefesi ve bilimi en parlak dönemini yaşamıştır. Dolayısıyla İslâm felsefesi denildiğinde sadece Müslümanların yapmış olduğu felsefî faaliyet anlaşılacak gibi aynı şekilde bu alan yalnız metafizik veya ahlâk konularıyla da sınırlandırılmamalıdır. Nitekim ilk dönemlerde dil, mantık, usûl-ü fıkıh gibi alanların birbirleriyle irtibatı neticesinde ortaya konulan eserler İslâm felsefesi içinde değerlendiriliyorsa 13. yüzyıldan sonra kelâm, tasavvuf, tarih gibi sahala-

rın da felsefi bir nazarla ele alınması sonucunda te'lif edilen çalışmalar da İslâm felsefesinin bir ürünü olarak addedilmektedir.

İslâm felsefesi Orta ağ'da Müslümanlar başta olmak üzere diğer din mensubu düşünürlerin nitelik ve nicelik açısından müttekâmil manada bir te'lifât ortaya koymakla bitmiş bir olgu değildir. Gerek Osmanlı dönemi gerekse sonraki yüzyıllarda farklı bölgelerde yaşayan düşünürler İslâm felsefesi alanındaki çalışmalarını devam ettirmesi suretiyle bu disiplin günümüze kadar canlılığını korumuştur. XIX ve XX. yüzyılda özellikle Müslümanların yaşadığı geniş coğrafyada pek çok düşünürün te'lif ettiği eserler bu canlılığın en belirgin örneklerini oluşturmaktadır.

Elinizdeki bu alışma İslâm felsefesi alanında her biri farklı konuları değerlendiren 6 makaleden oluşmaktadır. Kronolojik sıra takip edilerek yapılan tertipte birinci makale Dr. Mehmet Dugan'ın "Hârezmî'nin Mantık ve Matematik İlimlerine Dair Görüşleri" başlığını taşımaktadır. Yazar, Harezmi'nin *Mefâtihu'l-Ulûm* adlı eseri temele alarak onun matematik ve mantık ilimleri hakkındaki görüşlerini değerlendirmiştir. Fatma iftçi'nin kaleme aldığı ikinci makalenin başlığı ise "İslâm Düşüncesinde Felsefi Roman Geleneği: Salâmân ile Absâl Adlı Hikâye Örneği"dir. Araştırmacı bu çalışmada İslâm düşüncesinde felsefi-sembolik roman geleneğinin öncüsü İbn Sînâ'nın *Salâmân ile Absâl* adlı risalesini tahlile tâbi tutmaktadır. Yazar bu çalışmada öncelikle adı geçen risâlenin İbn Sînâ'ya aidiyetini tartışmakta daha sonra da bu hikâyenin kökenine dair iddiaları irdelemektedir. Dr. Fırat Çelebi "İbn Cebiro'l'ün *İslâhu'l-Ahlâk* Adlı Eserinde Galenosçu Düşüncenin Yansımaları" isimli üçüncü makalede Yahudî filozof İbn Cebiro'l'ün *İslâhu'l-Ahlâk* adlı meşhur eserini tahlile tâbi tutarak bu eserde Galenosçu fikirlerin etkisinin boyutlarını ele almaktadır. Dördüncü makale ise Fahrettin Koç'un "Sadreddin Konevî Düşüncesinde Sevgi" başlıklı çalışmasıdır. İbn Arabî'nin öncülüğünü yaptığı İrfan

Ekolü'nün en önemli temsilcilerinden olan Sadreddin Konevî'nin sevgi düşüncesini değerlendiren yazar, bu çalışmada Konevî'nin sevgiyi muhabbet, rıza, adalet, rahmet, ülfet ve hevâ gibi terimlerle irtibatlı olarak ele aldığını vurgular. Daha sonra da düşünürün Tanrı'nın yaratılmışlara dönük sevgisinin mâhiyeti değerlendirir.

Çalışmanın ilk dört makalesi İslâm felsefesinin farklı konularına dair Orta Çağ'da yaşamış filozofların görüşlerini ele alırken son iki makale ise XX. yüzyıl düşünürlerinin düşüncelerini içermektedir. Şefika AVCI'nın kaleme aldığı beşinci makale “Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin Ruh Anlayışı” başlığını taşıyor olup yazar bu çalışmasında düşünürün hayatına kısaca yer verdikten sonra onun *İlm-i Ahvâl-i Rûh* adlı eserinden hareketle ruh-nefs ve ilintili konular hakkındaki görüşlerini değerlendirmektedir. Kitabın altıncı makalesi ise Feyza Nur ÇI-NAR'ın “Fazlur Rahman'da Din-Felsefe İlişkisi Açısından Hakikatın Birliği” başlıklı çalışmasıdır. Çınar, bu yazısında Fazlur Rahman özelinde felsefe-din ilişkisini ele alırken hakikatın birliği tezini öne çıkarır ve düşünürün bu hususu nasıl değerlendirdiğine dikkat çeker.

İslâm felsefesinin tüm alanlarını kapsayacak şekilde yapılacak çalışmalar için yeni bir kaynak olması amacıyla “İslâm Felsefesi Araştırmaları” dizisinin ilk kitabını *İslâm Felsefesi Araştırmaları-1* başlığı ile sunmuş bulunmaktayız. Böylelikle bu alandaki akademik gayretlerin devamının geleceğini hedeflemekteyiz. Söz konusu gaye doğrultusunda atılan bu mütevazı ilk adımda çalışmalarıyla katkıda bulunan yazarlara teşekkür eder, kitabın akademi dünyasına katkı sunmasını temenni ederim.

Editör
Prof. Dr. Ali Kürşat TURGUT
Antalya, 2024

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	13
--------------	----

HÂREZMÎ'NİN MANTIK VE MATEMATİK İLİMLERİNE DAİR

GÖRÜŞLERİ / Mehmet DUGAN.....	21
Giriş	21
1. <i>Mefâtihu'l-Ulûm</i> 'da İlimlerin Ele Alınışı.....	23
2. Felsefî İlimlerin Tasnifi	27
3. Mantık İlmi	29
4. Matematik İlimleri	34
Sonuç.....	38
Kaynakça.....	40
İleri Okumalar.....	41

İSLÂM DÜŞÜNCESİNDE FELSEFÎ ROMAN GELENEĞİ: *SALÂMÂN*

<i>İLE ABSÂL ADLI HİKÂYE ÖRNEĞİ</i> / Fatma ÇİFTÇİ.....	43
Giriş	43
1. Literatür Değerlendirmesi ve <i>Salâmân ile Absâl</i> Adlı Hikâyenin İbn Sinâ'ya Aidiyeti Meselesi	45
2. <i>Salâmân ve Absâl</i> Adlı Hikâyenin Kökeni.....	62
Sonuç.....	69
Kaynakça.....	71
İleri Okumalar.....	72

İBN CEBİROL'ÜN İSLÂHU'L-AHLÂK ADLI ESERİNDE GALENOSÇU

DÜŞÜNCENİN YANSIMALARI / Fırat ÇELEBİ.....	75
Giriş	75
1. İbn Cebiro'l'ün Ahlâkî Sisteminin Temel Özellikleri	79
2. İbn Cebiro'l'ün Ahlâk Anlayışında Galenos'un Etkisi.....	93
Sonuç.....	95
Kaynakça.....	96
İleri Okumalar.....	97

SADREDDİN KONEVÎ DÜŞÜNCESİNDE SEVGİ / Fahrettin KOÇ---- 99

Giriş -----	99
1. Sadreddin Konevî'nin Sevgi Düşüncesinde Bazı Temel Kavramlar -----	100
1.1. Muhabbet (Sevgi), el-Vedûd ve Vûd, Hubb, Aşk ve Özlem -	100
1.2. Rızâ -----	103
1.3. Adalet-----	104
1.4. Rahmet/Merhamet -----	105
1.5. Ülfet-----	107
1.6. Hevâ-----	109
2. Tanrı'nın Yaratılmışlara Karşı Sevgisi-----	111
2.1. Tanrı'nın İrade, Bilgi, Muhabbet, Hidayet, İnyet ve el-Vedûd Bağlamında Sevgisi ve Bu Sevginin Varlıklara Yansıması ----	114
3. Yaratılmışların Tanrı'ya Karşı Sevgisi -----	122
3.1. Tanrı'yı Bilmek: Bilgi-İrade-Sevgi İlişkisi-----	127
3.2. Allah ile Ünsiyet ve Rızâ-----	130
Sonuç -----	133
Kaynakça-----	135
İleri Okumalar-----	135

ŞEHBENDERZÂDE FİLİBELİ AHMED HİLMİ'NİN RUH ANLAYIŞI /

Şefika AVCI -----	137
Giriş -----	137
1. Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin Hayatı, Eserleri ve İlmî Kişiliği -----	139
1.1. Hayatı ve Eserleri -----	139
1.2. İlmî Kişiliği-----	141
2. Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin İlm-i Ahvâli'r-Ruh Hakkındaki Görüşleri -----	144
2.1. İlm-i Ahvâli'r-Ruh'un Konusu, Mahiyeti ve Yöntemi ----	145
2.2. Umûmî İlm-i Ahvâli'-Ruh (Genel Psikoloji) Hakkındaki Görüşleri -----	147
2.3. Tecrübî İlm-i Ahvâli'r-Ruh Hakkındaki Görüşleri-----	150
2.3.1. Vicdan-----	153
2.3.2. Zekâ-----	157
Sonuç -----	160
Kaynakça-----	162
İleri Okumalar-----	162

FAZLUR RAHMAN'DA DİN-FELSEFE İLİŞKİSİ AÇISINDAN

HAKİKATİN BİRLİĞİ / Feyza Nur ÇINAR	163
Giriş	163
1. Hakikatin Birliği	164
1.1. Bilgi Kaynağı Olması Açısından Vahiy	174
1.2. Bilgi Kaynağı Olması Açısından Akıl	186
Sonuç	193
Kaynakça	194
İleri Okumalar	196
DİZİN	197